

1967 II, 24.

THÁLIA

színház

A szervezési iroda

telefonja: 118-018

A jegypénztár

telefonja: 224-495

ÖRKÉNY ISTVÁN

TÓTÉK

Komédia 2 részben.

S z e r e p l ő k :

Az őrnagy	SOMOGYVÁRI RUDOLF
Tót	NAGY ATTILA
Tótné	DAJKA MARGIT Kossuth-díjas, kiváló művész
Ágika	HACSER JÓZSA
A postás	PETI SÁNDOR érdemes művész
Tomaji plébános	GYÖRGY LÁSZLÓ
Cipriani professzor	INKE LÁSZLÓ
A lajt tulajdonos	KAUTZKY JÓZSEF
Gizi Gézané, egy rejtélyes nő	SÜTŐ IRÉN
Az elegáns őrnagy	KOLLÁR BÉLA
Inas	HARSÁNYI GÁBOR

Történet a második világháborúban, egy hegyvidéki községben.

A díszleteket és a jelmezeket **Rajkai György** tervezte.

Zenét összeállította: **Prokópius Imre**

Társrendező: **LÉNER PÉTER**

Rendezte:

KAZIMIR KÁROLY

Kossuth-díjas

Jegyek válthatók a Thália Színház jegypénztáránál és a Színházak Központi Jegyirodájánál (tel.: 120-000). A Thália Színház közönségszervezési osztálya (VI., Nagymező u. 19. Tel.: 118-018) felvilágosítással szolgál naponta déli 12 órától 18 óráig, szombaton 11-től 14 óráig.

Örkény István, a szerző vallomása: „Ötven is elmúltam, de még mindig kísérletező életkoromat élem. Tudom, hogy ez nem egészséges állapot. Más ember úgy csinálja, hogy fiatalon körüljárja a maga parcelláját a világból, és megkeresi a hozzáillő formát, a stílusát. Ettől kezdve ily módon ír jót, rosszat, remeket, ki, mikor, hogy. Úgy mondjuk: magára talált. Hogy én miért nem találtam magamra, arról sejtelmem sincs. Talán csak nem akartam.

Pedig én is tudom, hogy minden tárgyat legalább százan megírtak már előttem. Mégis, minden jelenség, mihelyt egy új történelmi közegből lép elő, új arcot ölt. A fecske egyformán repül évezredek óta, csak mi nézünk mindig másképpen utána, röpte más képzeleteket kelt ma, mint tíz vagy száz évvel ezelőtt.

Hiába származom értelmiségi családból, minálunk az irodalomnak nem nagy volt a becsülete. Az írók inkább csak kölcsönkérni jártak apámhoz, aki úgy féltett ettől a jövőtől, hogy az ő lelki békéje kedvéért nem egy, hanem két diplomát kellett szereznem. Első írásaimat József Attila közölte a Szép Szó című folyóiratban. Hihetetlen türelemmel foglalkozott legrosszabb novelláimmal is: máig boldoggá tesz, hogy ő volt az első szerkesztő, akivel dolgom azadt. — Ha azt akard, hogy legyen belőled valami — intett tréfásan —, maradj mindig életközében! — Ha csak ez kell az írásághoz, akkor nagyon nagy író lehetek. Élményanyaggal nem bánt fukaron a sorsom. A fasizmus elől bekoboroltam a félvilágot, kéthetenként más mesterséget folytatva, alig hogy hazajöttem, kivittek a frontra. A voronyezi összeomlás után ötödfél évig voltam hadifogságban, s amikor végre hazatértem, négy könyv kéziratával a katonaládámban, szinte bánkódtam, hogy most majd milyen csöndes évek jönnek. Előérzetem nem vált valóra.

Sajnos nem igaz, hogy az író mindenkinek ír. De, akik ezt a kort velem végigélték, azokkal még sokáig közös a jelrendszerem. Hogy a később jövők mennyit értenek majd belőle, nem tudom”.

Örkény István személyes élményekben gazdag írói önvallomása a legjobb mód e kiváló író bemutatására, ha ugyan erre egyáltalán szükség van, számos regény, elbeszélés-kötet, film és színdarab sikere után. A „Tóték” mint kisregény a Kortárs című folyóirat hasábjain jelent meg először, s prózai formájából írta át maga a szerző színpadra. Szereplői magukban hordozzák az elmúlt, közös élményektől terhes éveket, melyről a szerző is szól önvallomásában. Hősei egyszerű vidéki emberek, akik a fronton harcoló fiúk iránti aggodalomból magukhoz veszik vendégnek katonafiúk parancsnokát, az Örnagyot, s a fiúk iránti szeretetből elviselik annak minden rigolyáját.

Erre az abszurd drámai helyzetre épül fel a színdarab mulatságos cselekménye, amely furcsa félreértések, groteszk helyzetek, különös egyéni figurák érdekes találkozásából adódik. Örkény István nemcsak kiváló író, hanem régi, gyakorlott színházi ember is és e szerencsés kettősségből született meg az új magyar szatirikus dráma, a „Tóték”.

ÁRA: 1,— Ft

Szereposztás:

Az őrnagy	LATINOVITS ZOLTÁN
Tót	NAGY ATTILA
Tótné	DAJKA MARGIT Kossuth-díjas, kiváló művész
Ágika	HACSER JÓZSA
A postás	PETI SÁNDOR érdemes művész
Tomaji plébános	GYÖRGY LÁSZLÓ
Cipriani professzor	INKE LÁSZLÓ
Gizi Gézáné, egy rosszhírű nő	SÜTŐ IRÉN
A lajt tulajdonosa	KAUTZKY JÓZSEF
Lőrincke, szomszéd	FELLEGI ISTVÁN
Az elegáns őrnagy	KOLLÁR BÉLA
Inas	HARSÁNYI GÁBOR f. h.

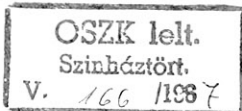
A díszleteket és a jelmezeket **RAJKAI GYÖRGY** tervezte

Zenét összeállította: **PROKÓPIUS IMRE**

Társrendező: **LÉNER PÉTER**

Felelős kiadó: Sivó Emil — 67-2057 Fővárosi Nyomdaipari V. 10. t. — Magyar Hirdető

1967. 11. 24.

THÁLIA SZÍNHÁZ

1966/67.

Örkény István:

TÓTÉK

Rendezte:

KAZIMIR KÁROLY

Kossuth-díjas

„Az istenek arra ítélték Sziszüfoszt, hogy egy sziklát görgessen szüntelenül a hegy tetejére, ahonnan a kő mindannyiszor visszahullott a saját súlyától. Úgy gondolták, s némi joggal, hogy nincs szörnyűbb büntetés, mint a haszontalan és reménytelen munka.”

Albert Camus írja ezt, Sziszüfosz mítoszáról írott nevezetes tanulmányában. Ő ebben az alvilági bűnhődőben látja az abszurd hős típusát, akinek egész élete arra való csak, hogy semmitse vigyen véghez. Van-e, lehet-e ebben a létben öröm és vigasz?

Amikor Camus Sziszüfoszra gondol, mindig abban a helyzetben látja, amikor a szikla már legördült a csúcscról, s ő is leereszkedett a síkságra, ahonnan ismét föl kell majd hoznia. Mit érez Sziszüfosz leszállás közben? — erre a kérdésre válaszol Camus, úgy, ahogy azt az ő költői hite és filozófiai meggyőződése sugallja.

En is sokszor gondolok Sziszüfoszra, különösen azóta, amióta megéltem a háborút és megjártam a frontot, életem sorsfordulóját, legnagyobb és legmegrendítőbb élményét. A mi sorsunkban mindig is sok volt a sziszüfoszi, de talán sohasem annyi, mint ebben a háborúban, mely a bűn útja volt, és a bűnhődés útja lett. Az a szikla, amit mi ott a Donnál hengergettünk, csak visszagurulhatott, csak ránk omolhatott, eltaposva mindazokat, akik a bűn résztvevői vagy csöndes cinkosai voltunk.

De én, az én Sziszüfoszomat, egészen másképp láttam. Például, egészen más helyzetben. Nem a csúcscról lefele indultában, hanem lent a síkságon, amikor vállát a sziklának vetve, görgetni kezdi a csúcs felé.

Mit gondol, ő akkor? Tudja, mire van ítélve. Gyötrődése hiábavaló, a szikla legurul majd, és újra meg újra legurul, az idők végeiglen. Ezt ő tudja, de hiába tudja. Az ember nemcsak tapasztalat. Ösztönei mást mondanak, mint az esze: ők azt súgják, hogy ez lesz az utolsó erőfeszítése, s ő bizakodva vág neki a reménytelennek, újra meg újra, mindig csalódva, és mindig új reményre kapva. A mi élni akarásunk így győzi le a halált. Abban a paradoxonban élünk, hogy értelmünk felismeri a ránk váró végzetet, de az életösztönünk erősebb nála. Hiszi, igenli a létet. Az én Sziszüfoszom hegynek föl, néha a jövőre gondol és mosolyog.

*

Tót Lajos persze nem volt Korinthusz királya, hanem csak községi tűzoltó egy hegyvidéki községben. Ennélfogva sohasé sértette meg az isteneket. Hogy mi volt a bűne? Talán nem is volt bűne, legföljebb az, hogy abban a korban élt, amikor csupán egy választás volt: vagy lázadónak, vagy Sziszüfosznak lehetett csak lenni.

Ő nem volt bűnös, de lázadó sem. A sziklát tehát görgetnie kellett. S ő görgeti, a végkimerülésig görgeti — de van egy perc, amikor nem bírja tovább. Föllázad, s ő maga zúdítja le a sziklát a völgybe.

Persze, mi tudjuk, hogy újra vissza kell mennie, tovább kell bűnhődnie. Ha ezt nézem: Tót Lajos „abszurd” hős, — vagy inkább egy abszurd helyzetnek a hőse. Amit tesz, esztelenség, de mi, az élet nevében, szolidárisak vagyunk esztelenségével.

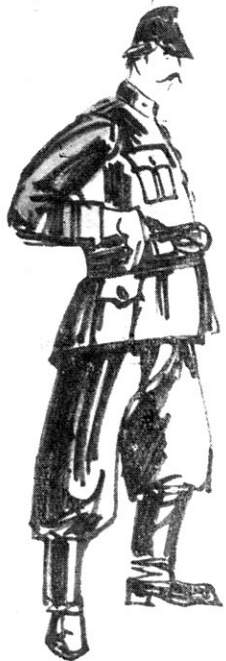
*

Amikor az a szikla görögni kezdett, — 1943 január 13-án — a magyar hadsereg sziszüfoszi sorsa elvégeztetett. Hatvanezer katona fagyott meg ott, abban a jeges szélben, a hóban. Az, hogy én élek, a valószínűségnek egészen kicsike töredéke csak. De az ő telük, az ő sorsuk, azóta sem hagyott megnyugodni. Sokat írtam róluk, de sohasem tudtam elmondani azt, amit mondani szerettem volna. Egy író társam, Cseres Tibor, aki ugyanezt megélte, kifejtette egyszer, hogy ezt a háborút magyar írónak nem lehet megírni. Cikkét nem tudtam megcáfolni, de beletörödni sem. Ezért írtam, annyi próbálkozás után, a „Tóték”-at. Igaz, ez nem „háborús darab”, hiszen a front messze van. De ha háború van, az a háború mindenütt ott van, Tótéknak minden pillanatában, minden gondolatában, és minden mozdulatában, még ha az a mozdulat esztelen is.

Örkény István

**Rajkai György
jelmeztervei**

Tótné —
Dajka Margit
Kossuth-díjas, kiváló művész

TÓTÉK

Tót —
Nagy Attila

Ágika — **Hacser Józsa**

Az órnagy —

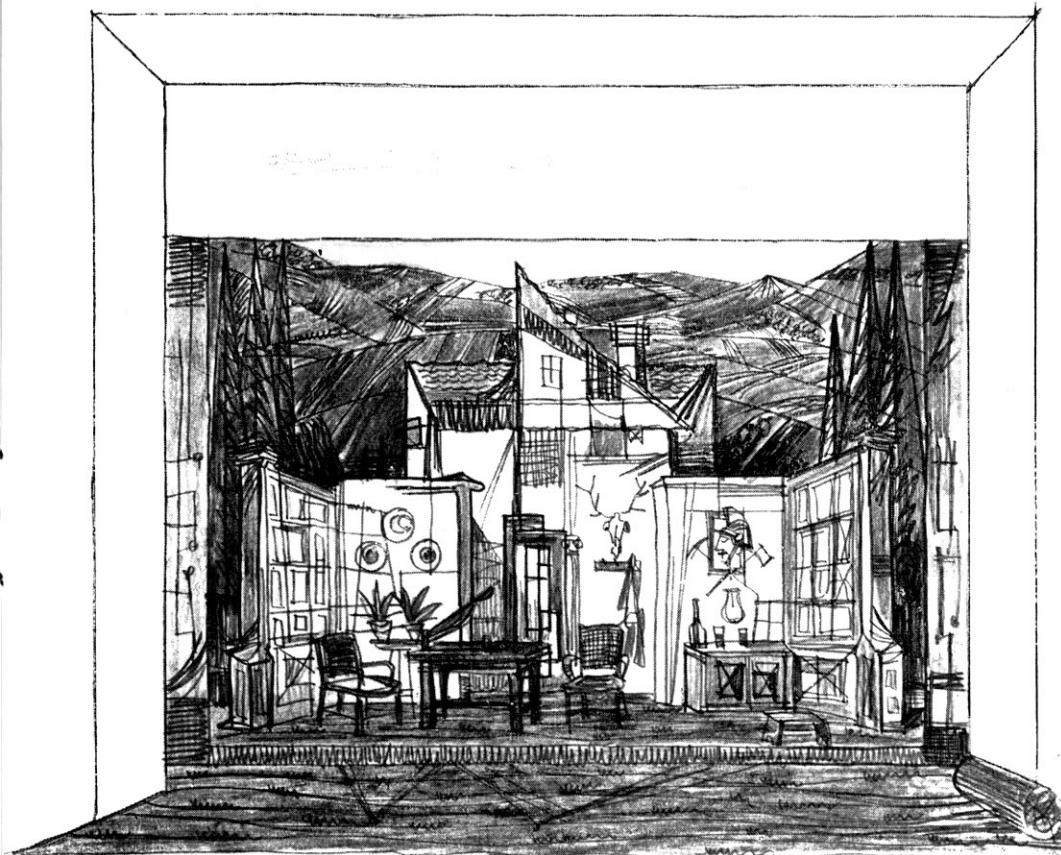
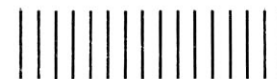
Latinovits Zoltán

A postás —

Peti Sándor

érdemes művész

Rajkai György díszletterve

